
Vergaderjaar 2018–2019

28 676

NAVO

Nr. 318

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 april 2019

Hierbij informeer ik u over de bijeenkomst van de NAVO Ministers van Buitenlandse Zaken op 3 en 4 april 2019 in Washington DC. Tevens gaat u toe de verklaring die de NAVO Ministers van Buitenlandse Zaken hebben aangenomen, ter gelegenheid van het 70-jarige bestaan van de NAVO.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

VERSLAG BIJeenkomst NAVO Ministers van Buitenlandse Zaken, 3–4 APRIL 2019

Op 3 en 4 april 2019 vond in Washington DC een bijeenkomst van de NAVO-Ministers van Buitenlandse Zaken plaats. Deze bijeenkomst stond in het teken van de 70-jarige viering van het Verdrag van Washington, dat op 4 april 1949 werd getekend. Ter gelegenheid van dit jubileum brachten de NAVO-Ministers bijgevoegde verklaring¹ uit die de belangrijke rol van de NAVO bij het verzekeren van vrede en vrijheid in het Noord-Atlantische verdragsgebied in het verleden, heden en toekomst onderstreept. De bijeenkomst in Washington bestond uit twee werksessies en een werklunch. In de eerste sessie werd gesproken over Rusland, waarbij met name de situatie in de Zwarte Zee regio en de stand van zaken rondom het INF-Verdrag aan de orde kwamen. In de tweede sessie kwamen relevante veiligheidsontwikkelingen en de rol van de NAVO op het gebied van contra-terrorisme aan de orde. De afsluitende werklunch was gewijd aan de Trans-Atlantische relatie en lastenverdeling.

Rusland

Tijdens de vergadering werd stilgestaan bij het assertief optreden van Rusland, met name bij zorgwekkende ontwikkelingen zoals de illegale annexatie van de Krim, het voortdurende Russische destabiliserende optreden in het oosten van Oekraïne, het incident in de Zee van Azov op 25 november 2018 en de Russische schending van het INF-verdrag. In dit verband spraken bondgenoten breed hun steun uit voor het NAVO-tweesporenbeleid van afschrikking en defensie enerzijds en dialoog anderzijds. Door als bondgenoten met één stem te spreken richting Rusland, wordt tevens een krachtig signaal afgegeven.

Tijdens de bijeenkomst gaven de Ministers hun goedkeuring aan een pakket maatregelen ter verdieping van de NAVO samenwerking rond de Zwarte Zee. Het gaat daarbij o.a. om het verbeteren van «situational awareness», vlootbezoeken en nadere invulling van de samenwerking met NAVO-partnerlanden Georgië en Oekraïne.

Het INF-verdrag vormde het andere belangrijke deelonderwerp in deze sessie. De NAVO zal Rusland blijven oproepen terug te keren naar een complete en verifieerbare naleving van zijn verdragsverplichtingen voordat de opzeggingstermijn van zes maanden op 2 augustus a.s. verstrijkt. Nederland heeft er in Washington op aangedrongen de druk op Rusland te handhaven en de dialoog te blijven aangaan om een wapenwedloop te voorkomen. Nederland bepleitte een nieuwe bijeenkomst van de NAVO Rusland Raad (NRR) om te spreken over de Russische INF-schending. De Secretaris Generaal zegde toe dit voor het aflopen van het INF-verdrag op te zetten.

Tegelijkertijd waren de verwachtingen niet hoog dat Rusland ter elfder ure alsnog de schending van zijn ontwapeningsverplichtingen zal erkennen en verifieerbaar rechtzetten. Daarom beraadt de NAVO zich op vervolgstappen op zowel diplomatiek als militair vlak. In de bijeenkomst in Washington was het nog prematuur om beslissingen te nemen hierover; tijdens de bijeenkomst van Ministers van Defensie in juni zal dit onderwerp nader besproken worden. Nederland heeft in Washington onderstreept dat dialoog en wapenbeheersing belangrijke instrumenten vormen voor de veiligheid van het bondgenootschap, in nauwe afstemming en samenhang met de andere veiligheidsmiddelen van de NAVO. Tevens heeft Nederland het belang opgebracht om bestaande wapenbeheersingsverdragen zoals New START te behouden en waar mogelijk uit te breiden. Vele andere bondgenoten onderstreepten ook het belang van wapenbeheersing voor de internationale stabiliteit en

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

veiligheid, maar ook met het oog op de toetsingsconferentie van het Non-Proliferatieverdrag in 2020. (Het kabinet zal hier ook op terugkomen in de kabinetsreactie op het AIV-adviesrapport «Kernwapens in een nieuwe geopolitieke werkelijkheid»).

Veiligheidsontwikkelingen

In deze sessie werd door NAVO-landen stilgestaan bij de betekenis van de opkomst van China voor het bondgenootschap. Sommige bondgenoten benadrukten in de relatie met China de veiligheidskant, anderen wezen vooral op economische kansen. Het gaat erom de juiste balans te vinden. Nederland heeft daarbij naar voren gebracht dat moet worden vermeden om China als een tegenstander van de NAVO te zien. Ook riepen Europese bondgenoten op goede voeling met de Europese Unie te houden. In de onlangs gepubliceerde Gezamenlijke Mededeling van de Europese Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger van de EU voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid wordt China ook genuanceerd gezien: moeilijke onderwerpen bijvoorbeeld op het gebied van 5G worden niet uit de weg gegaan, maar ook wordt samenwerking met China gezocht op onderwerpen waar dit de Europese belangen dient, zoals handel en klimaat (zie ook de geannoteerde agenda voor de Europese Raad van 21 maart, uw kamerstuk 21 501-20, nr. 1417). In de komende maanden wordt de opkomst van China binnen de NAVO nader geanalyseerd. Tijdens de «Leaders Meeting» in december zullen de regeringsleiders naar verwachting op dit onderwerp terugkomen.

Contra-terrorisme was het tweede onderwerp tijdens deze sessie. De focus lag vooral op de inzet van het bondgenootschap in Afghanistan en Irak. De NAVO-missies ter plaatse dragen door capaciteitsopbouw van partners bij aan het vermogen van die landen om op te kunnen treden tegen terroristische groeperingen. Minister Pompeo lichtte de vredesonderhandelingen door vertegenwoordiger Khalilzad in Afghanistan toe. Hij benadrukte dat het een peace agreement moet worden, niet een withdrawal agreement. Bondgenoten steunden de inzet rond vredesonderhandelingen, daarbij het belang van het behoud van o.a. door de NAVO behaalde resultaten onderstrepend. Nederland wees daarbij expliciet op het behoud van rechten voor vrouwen en meisjes. Ook werd stil gestaan bij dreigingen aan de Zuidflank, waar de NAVO voldoende aandacht voor moet blijven houden. In het algemeen werd opgeroepen vooral goed samen te werken met EU en VN waar het gaat om bestrijding van terrorisme.

Trans-Atlantische relatie

De symbolische waarde van deze bijeenkomst in Washington ontging niemand. Op 3 april was de Secretaris Generaal van de NAVO, Jens Stoltenberg, door het Congres uitgenodigd om hen toe te spreken. Zijn verhaal oogstte brede lof, hij werd voortdurend door zowel Democraten als Republikeinen door applaus onderbroken; een belangrijke uiting van steun voor de Trans-Atlantische relatie vanuit de VS. Ook had de Secretaris Generaal een ontmoeting met President Trump in het Witte Huis.

Tijdens de lunchsessie werd het belang van de Trans-Atlantische band door alle bondgenoten bekrachtigd. Veel Ministers stonden stil bij de 70 jaar van vrede en voorspoed die het bondgenootschap mede heeft gebracht. Een succes dat ook te danken is aan het vermogen van de NAVO zich aan te passen aan veranderende omstandigheden.

Minister Pompeo greep die veranderende context aan om erop te wijzen dat de VS volledig en onvoorwaardelijk gecommitteerd is aan de NAVO, die nog steeds hard nodig is voor de veiligheid in het Noord-Atlantische verdragsgebied. De NAVO moet dan wel over voldoende middelen

kunnen beschikken. Dat was reden om nog eens met klem Europese Bondgenoten op te roepen een grotere verantwoordelijkheid voor hun veiligheid te nemen. De afspraken die daarover destijds bij de Top in Wales zijn gemaakt, worden nog lang niet door alle landen nageleefd. Hij deed dan ook een dringend beroep op de betreffende bondgenoten snel met concrete plannen voor invulling van die afspraken te komen, in ieder geval voor de «Leaders Meeting». Diverse Ministers wezen in dit verband op de ontwikkelingen in het Gemeenschappelijk Veiligheid- en Defensiebeleid van de EU, die eveneens kunnen bijdragen aan een versterking van de NAVO.